

Bog anmeldelser

Anmeldere i dette nummer: Lektor ved Handelshøjskolen, cand. merc. *Ottomar Loff*; assistent ved Det økonomiske Forskningsinstitut ved Handelshøjskolen, lektor, cand. oecon. *P. Norregaard Rasmussen*; lektor ved Handelshøjskolen, cand. polit. *Poul Winding*.

George Raymond Lindahl jr.: **Butikshandelen med fødevarer i Danmark.** En undersøgelse af dansk butikshandels praksis med forskellige rationaliseringsforslag. I kommission hos Andr. Fred. Høst & Søn Forlag. Kbh. 1952. 62 sider. Kr. 3,50.

Et led i den virksomhed, som udøvedes af Marshallplanens økonomiske samarbejdsorganisation (E.C.A.) og videreføres af dens afløser, Mutual Security Agency (M.S.A.), er ydelse af såkaldt *teknisk bistand* fra U.S.A. til de europæiske deltagerlande, deriblandt Danmark. Denne tekniske bistand ydes bl. a. på den måde, at danske fagfolk sendes til Amerika for dér at studere udviklingen indenfor deres felt, medens omvendt amerikanske specialister aflægger besøg her i landet for at virke som rådgivere. Formidlingen af den tekniske bistand er her i landet overdraget *Produktivitetsudvalget*.

For at nyttiggøre erfaringerne fra disse rejser — både de danske studiegrupper i U.S.A. og de amerikanske konsulenter i Danmark — i så vide kredse som muligt, offentliggør Produktivitetsudvalget de udarbejdede rapporter. Hidtil er følgende rapporter udkommet: Amerikansk beklædningsindustri, Arbejdsmarkedet i U.S.A., Betonteknologiske studier i U.S.A., Jern- og stålstøberier, Amerikansk trikotageindustri, samt endelig den rapport, som er genstand for nærværende anmeldelse. Under forberedelse er rapporter om Anvendelse af syntetiske formstoffer inden for tekstilindustrien, Ledelse, arbejdskraft og produktivitet, Dansk beklædningsindustri, Nogle træk af moderne amerikansk handel, og Husholdningsarbejde i U.S.A.

G. R. Lindahl virkede som M.S.A.-konsulent her i landet fra nov. 1951 til jan. 1952. Han stod i nært samarbejde med Produktivitetsudvalget og fik støtte fra forskellige detailhandelsorganisationer og firmaer såvel inden for den private handel som kooperationen. Hans rapport hviler iøvrigt på undersøgelser af »et repræsentativt udsnit af detailforretninger inden for kolonialbranchen«. Dens formål er »at påvise en række praktiske muligheder for at rationalisere konsumbranchens driftsformer til fordel ikke blot for de næringsdrivende selv, men også for de øvrige omsætningsled inden for produktion og forhandling af levnedsmidler og i sidste instans for hele det købende publikum — de danske forbrugere« (side 4).

I rapportens første kapitel behandles dansk fødevarer-detailhandels problemer, d. v. s. de punkter, hvor Lindahl har fundet, at den kan rationaliseres. Forfatteren sætter straks fingeren på tre forhold, der formentlig mere end noget andet hindrer en effektivisering og billiggørelse af detaildistributionen her til lands, nemlig næringslovens forbud mod flere end

Bog anmeldelser

Anmeldere i dette nummer: Lektor ved Handelshøjskolen, cand. merc. *Ottomar Loff*; assistent ved Det økonomiske Forskningsinstitut ved Handelshøjskolen, lektor, cand. oecon. *P. Norregaard Rasmussen*; lektor ved Handelshøjskolen, cand. polit. *Poul Winding*.

George Raymond Lindahl jr.: **Butikshandelen med fødevarer i Danmark.**

En undersøgelse af dansk butikshandels praksis med forskellige rationaliseringsforslag. I kommission hos Andr. Fred. Høst & Søn Forlag. Kbh. 1952. 62 sider. Kr. 3,50.

Et led i den virksomhed, som udøvedes af Marshallplanens økonomiske samarbejdsorganisation (E.C.A.) og videreføres af dens afløser, Mutual Security Agency (M.S.A.), er ydelse af såkaldt *teknisk bistand* fra U.S.A. til de europæiske deltagerlande, deriblandt Danmark. Denne tekniske bistand ydes bl. a. på den måde, at danske fagfolk sendes til Amerika for dér at studere udviklingen indenfor deres felt, medens omvendt amerikanske specialister aflægger besøg her i landet for at virke som rådgivere. Formidlingen af den tekniske bistand er her i landet overdraget *Produktivitetsudvalget*.

For at nyttiggøre erfaringerne fra disse rejser — både de danske studiegrupper i U.S.A. og de amerikanske konsulenter i Danmark — i så vide kredse som muligt, offentliggør Produktivitetsudvalget de udarbejdede rapporter. Hidtil er følgende rapporter udkommet: Amerikansk beklædningsindustri, Arbejdsmarkedet i U.S.A., Betonteknologiske studier i U.S.A., Jern- og stålstøberier, Amerikansk trikotageindustri, samt endelig den rapport, som er genstand for nærværende anmeldelse. Under forberedelse er rapporter om Anvendelse af syntetiske formstoffer inden for tekstilindustrien, Ledelse, arbejdskraft og produktivitet, Dansk beklædningsindustri, Nogle træk af moderne amerikansk handel, og Husholdningsarbejde i U.S.A.

G. R. Lindahl virkede som M.S.A.-konsulent her i landet fra nov. 1951 til jan. 1952. Han stod i nært samarbejde med Produktivitetsudvalget og fik støtte fra forskellige detailhandelsorganisationer og firmaer såvel inden for den private handel som kooperationen. Hans rapport hviler iøvrigt på undersøgelser af »et repræsentativt udsnit af detailforretninger inden for kolonialbranchen«. Dens formål er »at påvise en række praktiske muligheder for at rationalisere konsumbranchens driftsformer til fordel ikke blot for de næringsdrivende selv, men også for de øvrige omsætningsled inden for produktion og forhandling af levnedsmidler og i sidste instans for hele det købende publikum — de danske forbrugere« (side 4).

I rapportens første kapitel behandles dansk fødevarer-detailhandels problemer, d. v. s. de punkter, hvor Lindahl har fundet, at den kan rationaliseres. Forfatteren sætter straks fingeren på tre forhold, der formentlig mere end noget andet hindrer en effektivisering og billiggørelse af detaildistributionen her til lands, nemlig næringslovens forbud mod flere end

eet udsalg i hver kommune, de i sundhedshensyn begrundede lovmæssige skranker for fødevarer-detailforretningers varesortiment og systemet med ensartede, af producenten fastsatte udsalgspriser. Disse restriktioner kan man for en stor del takke for, at der findes så mange, så små og så urationelt drevne detailforretninger, og Lindahl foreslår dem ophævet eller væsentligt lempet. Videre peger rapporten på en række driftsorganisatoriske problemer i vor detailhandel, såsom ringe omsætnings-hastighed, for mange artikler i hver vareart, for lille omsætning pr. beskæftiget, for mange løssalgsvarer, for store omkostninger til udbringning og kreditgivning m. m. Endelig har forfatteren bemærket en for dårlig udnyttelse af salgsfremmende midler som facade, vinduesudstilling, butikinteriør, belysning, prismærkning etc.

Mange af disse ting er sagt før, men de kan næppe siges for tit — så lidt det har hjulpet hidtil! En fordomsfri diskussion af de nævnte legale restriktioner er især vanskelig, fordi den let kommer til at tangere politiske synspunkter. En af fordelene ved denne rapport er, at dens forfatter som udenforstående, »neutral« sagkyndig kan sige sin mening, uden at der kan skydes ham andre motiver end de rent distributionsøkonomiske i skoene. Men, som Lindahl selv siger (s. 10): »Forandringer i den bestående lovgivning til fordel for detailhandelen med fødevarer vil, uanset hvor hårdt de er tiltrængt, sikkert kun kunne gennemføres ved en besværlig proces, der måske vil blive hæmmet af aktiv mistænksomhed eller passiv ligegyldighed i de kredse, der i sidste instans vil have størst fordel heraf«.

I de følgende kapitler anvises vejene til detailhandelens effektivisering nærmere. Et afsnit om »bedre driftsmetoder i detailhandelen« bringer en lange række konkrete forslag til rent praktiske foranstaltninger, som kan gennemføres i enhver detailbutik. Resultater opnået af »en koncern af danske fødevarerforretninger« (formentlig Irma) refereres (s. 15). Forøvrigt går rapporten stærkt ind for og ofrer relativt megen plads på *selvbetjeningssystemet*. Den redegør for danske erfaringer med denne salgform, for omkostningerne ved overgang dertil, giver forslag til varesortiment, inventar, butikindretning, vareudstillinger, former for prismærkning etc. Endvidere diskuteres og gives der gode råd m. h. t. selvbetjeningssystemet i forhold til forbrugerne, producenterne og købmændene.

Rapporten er præget af saglighed og besindighed, selv om forfatteren siger sin mening uden omsvøb. Den giver sig ikke ud for at kunne byde på revolutionerende patentløsninger. Lindahl er rigtignok begejstret for selvbetjeningssystemet, og en gang imellem synes denne begejstring i nogen grad at tage magten fra ham, som når han (s. 59) hævder, at en butik på 30 m² eller med en omsætning på 80.000 kr. med fordel kan laves om til selvbetjening, eller når han forfalder til fraser som: »Formatet af købmændens opfindsomhed er vigtigere end størrelsen af hans butik ...«. (De 7 danske selvbetjeningsbutikker, L. har undersøgt, havde et gennemsnitligt areal på 74 m² og en gennemsnitlig omsætning før omdannelsen til selvbetjening på 430.000 kr. Side 12).

Stilen er tilpas knap og afvekslende (således den fortræffelige idé med at forme et kapitel (IX) som »spørgsmål og svar«), og fremstillingen er som helhed let forståelig og praktisk præget, behageligt fri for almindeligheder. Teksten er udmærket illustreret (med *danske* billeder!). Alt i alt skulle

rapporten have gode chancer for at blive læst af dem, den først og fremmest er skrevet for og har noget at fortælle: butiksindehaverne. Måtte de tage vel imod de mange fornuftige råd, den giver dem.

Ottomar Loff.

Tjalling C. Koopmans (edt.), *Activity Analysis of Production and Allocation*. Cowles Commission for Research in Economics, Monograph No. 13. John Wiley & Sons, New York, and Chapman & Hall, London, 1951. 404 sider. \$ 4,50.

Dette er en bog for specialister. På indeværende tidspunkt kan den kun anbefales for den — lille — gruppe af mennesker, som interesserer sig for de mere abstrakte problemer, som rejser sig, når man forsøger at analysere samspillet (f. eks. i produktion i en enkelt, stor virksomhed, eller indenfor et givet område) mellem på den ene side indsatserne og på den anden side resultaterne. Det er et meget nyt forskningsområde, som har fundet anvendelse i så forskellige sammenhænge som luftbroen til Berlin og undersøgelser over nationalproduktet. Bogen er relativt vanskelig at læse, idet dog indledningen (af Koopmans) er forholdsvis let tilgængelig. Der gives her en bred oversigt over problemerne. Situationen er endnu i dag sådan, at man ikke behøver at betragte bogen som uomgængelig for andre end de få, særligt interesserede. Men der er trods det grund til at nævne denne artikelsamling også i dette tidsskrift. Så vidt man kan skønne vil dette område nemlig engang blive af meget stor betydning bl. a. for de driftsøkonomer, som vil analysere produktionsprocessen i store virksomheder.

P. Nørregaard Rasmussen.

Henny Elghammar: Sekretærhåndbogen. Det Schönbergske Forlag. Kbh. 1952. 248 sider. Kr. 17,50.

Ideen at lave en bog for dem, der er eller agter at blive sekretærer i erhvervslivet, er ikke dårlig. Naturligvis findes der bøger om, lige så vel som der ved vore handelsskoler undervises i de vigtigste af de kundskabsområder, som er af betydning for en (vordende) sekretær. Men specielle opgaver, som en sekretær kommer ud for, såsom udformning af mødereferater, tilrettelæggelse af rejser, arkivering og registrering, fremskaffelse af kommercielle oplysninger o. s. v., er det sværere at finde noget samlet om. End ikke i Handelshøjskolens korrespondentuddannelse, der ellers er så velegnet for vordende sekretærer, indgår en undervisning i disse emner; men det kommer måske.

Nu skal den ideelle sekretær jo helst være en slags merkantil polyhistor. Og en håndbog for slige personer er det fristende at kræve lige så stor alsidighed af. Det er vel nok den største svaghed ved en bog som den foreliggende; den spreder sig over for mange emner, den vil have »alt« med, og så bliver fremstillingen uvægerlig overfladisk mange steder. Det havde nok været bedre at begrænse sig til de specielle »sekretær-problemer« og give dem en fyldig behandling, og så helt udelade gammelkendte, andetsteds